

Соколёнок

4/2022

июль – август

Лачын

ДАГЪЫСТАН РЕСПУБЛИКАЙН КЪОНИ ВУЗЕЕ СА ЙАІХХЪЕ КЪЕККАН УШАХАРШЫН ЖУРНАЛ

8 июля – День семьи, любви и верности

Аминат ГьаІджиева Дагъыстанни дзюдо турнирна чемпион йихъа

Аминат ГьаІджиева Дагъыстан-ни дзюдо турнирна чемпион йихъа

2022-тӕсди сенни июнни 6-чил МаІгьаІчкъала шагъарее М. Джафаровни доюлни идман мактабни базее 2006-2008-тӕсди сенбышее вухуйни гадебышын ва ичеершын дзюдойн турнир илгъечІу.

Энке хайтда медальбы татамийни ийессибыше – маІгьаІчкъалайнбыше аляатІу, манбышди аІреейыр ГьазимаІгьаІммаІд АІгьмаІдовни доюлни Олимпиадайс запІаз идманчеер гьаззираагъани идман мактабее маІшг гьагъана Аминат ГьаІджиевар йихъана.

Манкъвее 52 кг чекинани идманчеершыни аІрее цІепбийна джигавхъу.

МаІгьаІчкъалайни дзюдоистяаршыле гъайре, мани турнирее къоІнаІххъее пьедестални энке оони

къутІеехъа Каспийск шагъарын нумаендебы илхъеебчІы, энке оохъани мукаафатбышын саме Дербент шагъареехъа адкІын. Турнирее гыргыба 340 идманчее иштирак` гъабы, манбышед ки, 18 комплект медальбышын гывагы.

Турнирни екунбышыс сикІы, маІгьаІлламаарше республикайна СКФО-ни ярышбышее иштирак` гъаагъасда кІаманда тешкил гъаагъас воб.

ЙикІ`ел аххъас ыккан ки, Аминат ГьаІджиева хиледже Дагъыстанни дзюдо турнирбышее гъамийхъана ворна, ва гъамыр мана СКФО-ни 2020-тӕсди сен илгъечІуйни турнирна чемпион ворна. Шы Амитнатыс оІгийлни турнирбышее угъурбы аІрзу гъагъа ва умуд гъаагъана ки, мана мер пьедестални энке оони мартабеехъа илхъейчІес.

МАРАТ РОССИЙНИ ТХЕКВАНДО ТУРНИРНА ГУМУШ МУКААФАТЧИИ ВОР

Шы гъамбаше йишди ушахааршы-ни идмане, мактабни таълим-тербийе ишбышее къазанмышайыни угъурбышыле шадоохъенбы. МаИбхуИни талантнани ушахааршына сайыр Иванова шагъарее ешемишехъена Гурбанов Марат Маисна дих вор. Маисна едий дек Зака-тала районни Сувагыл`ни хивеенченбы воб. Манбы хиледже вахт воб ки, Иванова шагъарее ешемишоохъе.

Марат гъала кИррананкъаИ джар идманни тхеквандо ноИвука сана мачхухе ыхъа. ГъаИшде мана дегъе геер баджарыхнани, талантнани идманчийлхъа сакIы вор. ИлгъечIуйни сенбышее къазанмышавъуйни таджруубайн манкъус ярышбышее угъурбы къазанмышавъас кумаг гъаъа вод.

Гъайни делесвал`бышее Маратее шы меб са менни угъурыка сана шадавъу воб. Манкъвее 17 ешеехъа меени ушахааршыни аIрее идманни тхеквандо ноИвъл` аллани Россияни турнирее къоИбъэсда джига авхъу воб. Манчыка санад, манкъвее джуни идманни мукаафатбышди коллексиеехъа гумушен медаль аIлаава гъаъы вод. Гъин гъамхъай Маратни ёрмуш дехъа гъавъуйни заIгъмаИтна натиидже воб

Гыргын йыхъбышын миллет, энке гебыб сувагыл`бы Маратни угъурыле геб шадеехъа воб. Шахъа манчылхъа геед хаIдын инам вод ки, Маратын гъин гъамхъай гъала манкъуни чIакIыни угъурбышын къом вод. Шы Маратыс гъинаIхъеени ярышбышее пьедесталын энке оодун къутIа аххый аIрзу гъаъа вод. Вас угъурбы, Марат! Шы вака фаИхр гъаъа вод.

Красноармейское мини-футболун турнир илгъечлү

Магъагчкъалайни Красноармейск посёлкайни «Спарта» донани стадионее Цахни дерайни футбол кАмандабышди аПреедын, ХаБни Ватанни даИвъийни ветеренааршыс къассырийн мини-футболун турнир илгъечлү. ДРОО «Цахурааршын джигъилеер» донани тешкилатын тешкил гъаийни мани турнирее 17 кАмандайн иштирак гъаы. Турнирее гъамыд Ростов, Астрахан ва Кизляр шагъарбышеенчени йыхъбышди футболни кАмандабышед иштирак гъаийн. Турнир тешкил гъаийни ишеедын ва судъебыше къайкийн сиклынийн сагъвбы назарее ихъдыхъее, турнир, эгъес ээхъе ки, геед оохъани севиййел илгъечлү.

Геед гъаийиИф ки, оИтмишхъайни турнирбышее йидж геб югба гъаагуйни, геб гуджукани «ГельмецI» кАмандайс турнирее адаалат дешваала гъавъу. Ман карбы назарее ихъдыхъее, турнир тешкил гъаийни ишыс джуваб эгъес дехъе. Ман турнир тешкил гъаийни ишее Гырғыниурусатни ветеренааршыни Советни Дагъыстанее Цахни дереени отделениемна сатры АгъмаIдов Незирна геб хаБна хидмат вобна. Шы гъамыб турнир тешкил гъаийни ишее манчыс хыл авхъуйни спонсорааршыс миннатдарийваала агъмыш гъааъа. Турнирни екунбышыс сиклы, цIепбийна джига

СПК «Ленин»ни кАмандайн (Аттална кАманда), 2-гъсда джига Тюбейни кАмандайн, 3-гъсда джигаме «Муслах» кАмандайн алябты.

Турнирее гырғыни кАмандабыше геб югба гъиваагы. Анджах гырғынкъукIле ацIан ки, гъар турнирее гъамувхъана кАманда са воохъе. Гъини элес мани мартабеехъа Аттални хивна кАманда илхъевчлү. Ман карыд эгъес ыккан ки, Аттални кАмандее Калелгъанче ва Дженыхгъанче футболчее-рыб вухъайнбы.

Финалын оюн Тюбейни ва Аттални кАмандабышди аПрее адкIын. Оюннее счет Тюбейни кАмандайн ачмышаы. Анджах Аттални кАмандайссее счет барабарагъас аIхийн. Оюнна аIсас вахт маIхуIбыб таамувхъана. Манчыхъа горад, оюннее гъамхъана таIгъийн гъагъасди мее 11 метреенчен джариймайн зарбабы ыIхаIс гадкIу. Аттални кАмандайн къапычийссее мани зарбабышда са саакIалаагъас ваIвхуIна. Манчыка санаб, Аттална кАманда турнирна чемпион вухъа.

Шы мини-футболни турнирее джигабы аххъийн кАмандабы йикIеенче таIбрик` гъаанбы, мани турнирее иштирак гъаы, анджах мукаафатнан джигабы аххъас даIхийни кАмандабышысме хъийгъийни турнирбышее угъурбы аIрзу гъаа.

Муслагъын мактаб

(Гошма)

МолцIале хь`олле сен вака вод заIфаIр,
ТаIбрикбы кьихеле, Муслагъын мактаб.
Къоншу хивааршеенчеб воб маIгаIллимаар,
Разийба воб джоле, Муслагъын мактаб.

Ушахаар ишгъеехъа са гъу хъыгъавъу,
Савадни, ыIлимни йаIххъыIлхъа гъавъу,
АIкГелнан, гыIрмаIтнан инсанаар гъавъу,
Оохъа гыIрмаIтыле Муслагъын мактаб.

Йыгъын маIгаIллимаар идраакее зорба,
ЙикГеенче хаIрхъаъы гъаарна теляба,
Чише джаб гыргынбы гееб воб разийба
МаIгаIллимааршыле, Муслагъын мактаб.

Сабара ушахаар деш хьооI хошеехъа:
Китаббы гъувойхъар хаани хьошщеехъа.
Кар одхъун кьадаахъван хъабы Гоеехъа,
Джо каммааъа вале, Муслагъын мактаб.

МаIгаIллимаарше джос гьооле воб ацIал:
«Китабын гъаIлл гъаъа ыкканан суал».
Компьютер, интернет ихъеейыд, гийгъал
Савад китабыле, Муслагъын мактаб.

Муслагъ Ватан вобна аалимааршына,
Аалимна ёкъуйре профессор ворна,
ЙыгIыр сана оони мартабее джона,
Гуянмышхъе джоле, Муслагъын мактаб.

КЪАВДЖУ КІЁОЧЕ ВЕРЫГЬ...

Къавджу кіёоче верыгъ йизда бахт хъ`инне,
ХатІбы чиледъалхъа йикІеенче айкІан.
Ман мее къапІыда вод ки, йизын таале,
Шерыссед окІанас ыккан деш вод ман.

Заманайке гъакке хъадкІын вод зас янг,
Пахыларше йаІххъаІ гивхъу зас ваІш цІянкІ,
Зыме нагъбы кІёдгъуІ, гыдиягу са тІянкІ,
Гудмиш гъааъа вобна, сес дена хизан.

Серинни елканее сувал` вор гиъур,
Дерееъаб ивийгал` хъарына джыгъыр,
АцІа деш, няхъанме ааІ йиздаб ыІмыр,
Гыргын йизын дердбы зы чилхъа ойкІан.

Сувагыл` йизда хив, чис гъооле мыга,
Сувал` дешын йизда гов дешдан джига,
Эзу, гъалал одхъан, ачыхба лига,
Гъорхий – йизда къисмат, сюрийка гъайкІан.

ХааІхъаІ ишыгъ гидхъу къыІнааІгъаІ вазын,
Илехан хаІнебы гъагва аязын,
Быкыр гъеъэджынва аІрзубы йизын,
ХаІйбышди оІгееъар къарацайл сайкъван.

МичІеер чакра ийкар чІаллагни йаІххъаІ,
Сиртике алла зы сувалхъа аІлхъааІ,
Инсан дешди джигее хъады мед шаІххъаІ,
Ватанни гъаІсратын улен нагъ кІяйкІан.

Зас хивее хошда вод; югба инсанаар,
Джанан гъевхъу деш воб мысаджаб шагъар,
Зас ыккан гицІидхъвас йыхъбышын хиваар,
Инам водун, мана хъаваалес заман.

Миллет санад къаджий – йизда аІрзу са,
ЧІаІв йаІхъ джаб гыдѳвий, гявцІуна каса,
ХаІнейка са гъеъѳ душманее Муса,
Деш масса гъевлес зы меб йизда Ватан!

Йишын сувабы

Нимееджад ахтыдайи къедже шу,
Йишын, Дагъыстанын ахтын сувабы.
Къулика, къул`паныка, чIуIмыка, чIиккыка
Дюн`йелхъа идхын йиссейн сувабы.

Хылийда цIыцIагъхайн тIетI`бынан къаIджалбы,
Хъянбы гъойгъаран кIоран дерабы,
Дагъайд – этякбышыл`сыхын чIаллагбы,
Уфтанда къедже вод йишын сувабы.

Йыгъни къайебышее гывага кIонбы,
Ямаджбышее ваIкъаIбы, таппааршыл`гейбы,
Гъар сурал`аляты хиваарий хайбы,
Уфтанын, миджагын йишын сувабы.

Гъар сурал`шитI`яршын сесбы вод гехъа,
ХъыIнеркеер, къоIнаар гъар сурал`учмишехъе,
АлидкIыр гъар сурал`колеехъа геедаха,
Уфтанын гъаIыванаарнан – йишын сувабы.

АIраIнеенче вас абайле мигъманаар,
Сазука суIгъбаIтукан югун аIшуIкъааIр,
Хошбахтба вухъенбы сунан инсанаар,
ЧIакIын зияратбынан йишын сувабы.

КIыл`валеейыб хаIпбаI ыIмыIр вака гъавъу,
ИспатI, Чукъее, Меджее, Ахвайл хаIм гъавъу,
Сафар къурбанхъа васхъа дуIгъаI хъаIбхъыI,
Саламатда ахванбы йишын сувабы.

КъоІний суІваІ

Ингушааршын хабарбы

ЙаІххъыл' мыссына суІваІ къадахъ-
ван вухъа. МанчикІле йивыл' бирданба
къоІн къоодже. КъоІнан хъаІбкыІн цІир
гъааъа. СуІваІ маттувхъана хъ'инне хъув-
хъа, эйгье:

– Зы мысаджаб фыкыррамыш вухъа
деш ки, къоІнаарше улепбышка сана
цІир гъааъава.

– Няъасна улепбышка? – къоІн цимис
хъувхъа. – Зы гыргынче хъ'инне цІир
гъааъа: вакІле наІхуІдий йизын
кІухъ' аахъа къедже дишее?

– Гъу маІхуІб фыкыррамыш-
шоохъе. ГивчІе чІиелхъа, зы йы-
гъын улепбы гядхас, вакІле къад-
жесын, зы хъобкуба вобна: хъулени
йаІххъее гІал' аахъее, гъарай вухъес
деш.

– Гъу зы оохъанас дишде? –
гичІиква къоІнан хъийгІан.

– Гъуджона гъу эйгье, зы
шаца джад кІын' гъаъы
къоІнааршик' хъидеотІасва,
агар зы хъоотІее, джигайл
хъивкІеджын.

КъоІныс чина хъобку-
ваала гъаагвас вуккийкын,
суІвайлхъа инанмыш-
вухъа, йивыле чІиелхъа
гёочІе. СуІвайн садджу
гъаман гозет'яъа вухъа,
даІргъал силибышка
мана авхъааххъа.

КъоІнан эйгье:

– ХъивкІуна зы,
аІкІ'ел дешда,
суІвайлхъа инанмыш-
шувхъес воохъейе?,
Гооне суІвайкІле
язухни сесека эйгье:

– Йыгъни гІалехъа гибхъий йизын тах-
сир водун. Зы хъивкІасда, манчил алла вас
са сирр ачмышаъас. ЗакІле са дуъаІ ваацІа,
гъу йизди хъигъна текрар гъаъээ, манке
йизын чурь вас са сенийс чІаІвхъесын.
ДуъаІ джитІана вобна: «Я Аллагъ, гъасре
къоІнан аІхир мехъеджын!».

СуІвайн дуъаІ текрар гъааъасдимее
гІал' аахъыйнкъаІ, къоІн экіба йивыл-
хъа илёоха.

СуІваІ, дадал, чмчл'

Са йаІххъее чІалага умул', суІваш, дадал хъизахха. Манбы хав дена ыхъа, ешемишехъесын джига тІабалаъа гидгъыл. СуІваІйн эйгье:

– Шы гыргыда хайбы дешынбы водунбы. Дора санад ешемишхъес, са хив алаяъас.

– НаІхуІбна шы мана гъааъас? - умулений дадалын хъийгІан.

СуІваІйн джаваб гъелен:

– Умулен осбы адлес, зы уджагъ хъаагъас, дадалыныд мичІейд-мичІейд уІъли-ууІ гъаъас. Инсанааршиклє кума къаджес, дадалын гъоокІий къайиххъес, манбыше эгъесын шы са хивуб алявъу. Умулий дадал разехъе. Хъийгъийни йыгъыл' умул' осбы саъас гъабкІын, суІваш дадалылхъа къобкІул быт' хъодху. Умул'

сабкІылмее, къоодже йивыл' дадал быт' дена.

– Вак' гъуджон ыхъа? – умулен хъийгІан.

Дадалын манчыклє ыхъайнбы эйгъенкъаІ, умул' суІвалхъа къадабхъын, силибышка авхъу, сикІыл'на гым авху быт' хъохас. СуІваІ къирагъылхъа къадабхъын, эйгье:

– Гъоъо, шы сана-санчин быт' теер хъодахъее, манке хив мысadgeаб алаяъас деш!

Барышмышеебхъа манбы, мед санад ешемишехъе гидгъыл. Умулен осбы адайле, суІваІ цайыхъа иляака, дадалын мичІейд-мичІейд уІъли-ууІ гъаъа. Инсанааршиклє кума къедже, дадалын гъоокІий къийхъе, эйгье: «Чалага са цІебна хив воб».

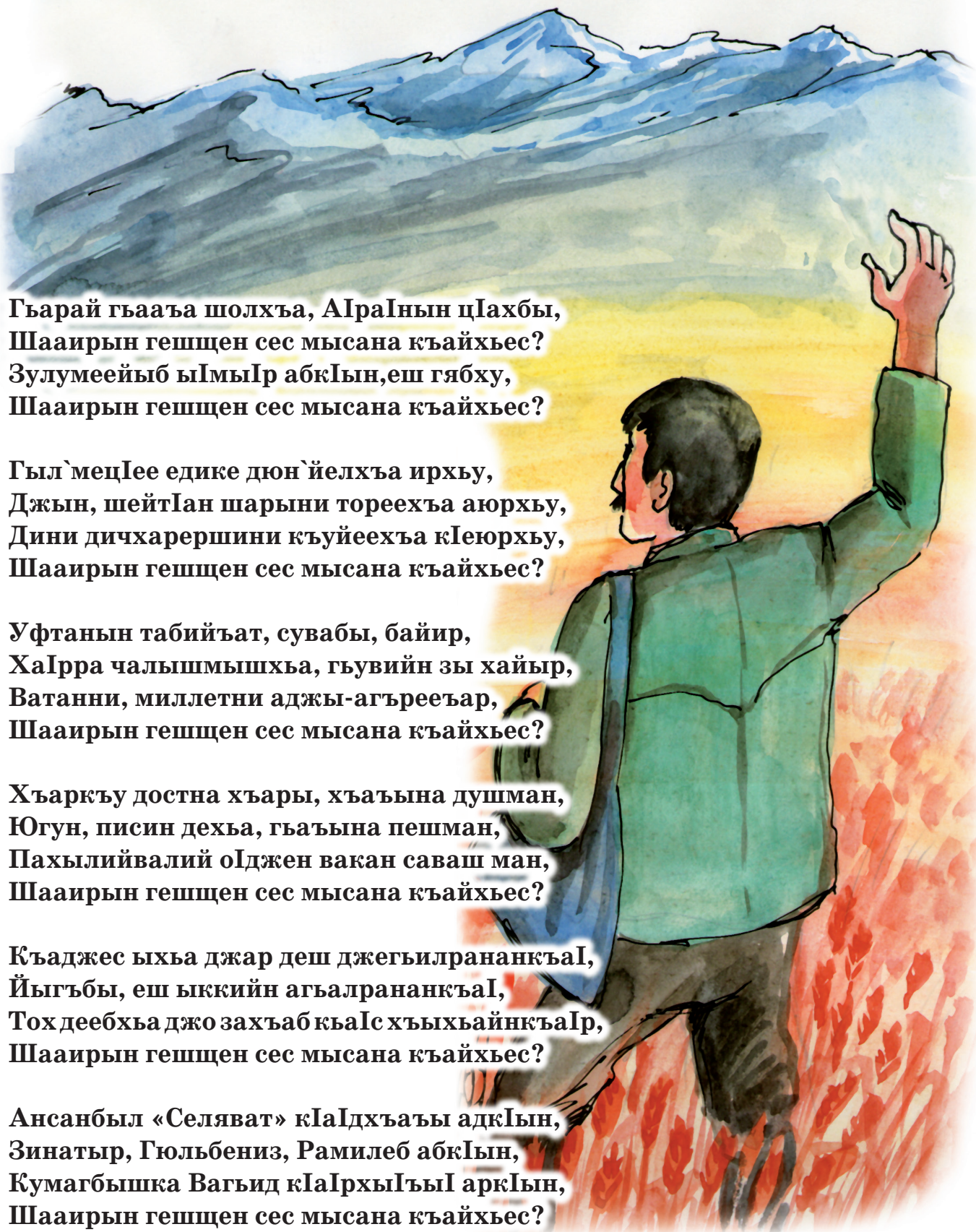

Биссий няк

Биссий-биссий биснавур,
Биссийна ед`сихнавур.
Дигуленба хаахъа ивчІу,
ЛигІынилхъа илхъевчІу.
ЛигІынил` бадъе вухъа,
Бадъее гявцІу няк вухъа.
Чил` оойид къапагъ дехъа,
Биссийсыд фырсант ыхъа.
Гибгъылна няк илѳогъа,
Ланкъ-ланкъ-ланкъ гъаъа кІѳогъаІ.
Хыле аІсаака къарий,
Бирдан оохъа хъигъеехъа,
ТІапІва биссийс ыІхийхъаІ.
МааІв гъаъа гъооха биссий,
Кал`лейк` ыхъа иссий.
Сос, йиш хаахъа хъавайле,
Къарийлхъа ул` хъабайле.

Эйгъе: «Адей, аІсаакор ,
Гъуджон ыхъа, хъаІлакор?»
Къарее эйгъе: «Шу хаа вухъа,
Фыкырбы бес няана ыхъа?
Няк ачухба къъалебчы,
Няана вухъа, алзеччы?
ЛигІыныл` ыхъайн кар,
АцІахъе дарс водун.
Ачухни къбеедын кар,
Хувааний биссийн водун!»
Йишын акГелнан ушахаар,
ГъаІкГен вод ман ыхъайн кар.
– АІгъдиятыка вухъе,
Каралхъа къапагъ гиххъе.
Саламатда ахведжын,
Хуваас, биссийс мехъеджын.

Гъарай гъааъа шолхъа, АІраІнын цІахбы,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?
Зулумеейыб ыІмыІр абкІын,еш гябху,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Гыл`мецІее едике дюн`йелхъа ирхъу,
Джын, шейтІан шарыни тореехъа аюрхъу,
Дини дичхарершини къуйеехъа кІеюрхъу,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Уфтанын табийъат, сувабы, байир,
ХаІрра чалышмышхъа, гъувийн зы хайыр,
Ватанни, миллетни аджы-агърееъар,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Хъаркъу достна хъары, хъаъына душман,
Югун, писин дехъа, гъаъына пешман,
Пахылийвалий оІджен вакан саваш ман,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Къаджес ыхъа джар деш джегылрананкъаІ,
Йыгъбы, еш ыккийн агъалрананкъаІ,
Тох деебхъа джо захъабкъаІс хъыхъайнкъаІр,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Ансанбыл «Селяват» кІаІдхъаъы адкІын,
Зинатыр, Гюльбениз, Рамилеб абкІын,
Кумагбышка Вагъид кІаІрхыІгыІ аркІын,
Шааирын гешцен сес мысана къайхъес?

Кьолйре дост

Са вахтбышыл' сувал`ни хиваршее инсанаршын ешаайиш лап четинда ыхъа. Манбыше хайбы кьыIдимна кьуIмаI аъасди мее, гыней хъеджесын, одхъанан кар хъоххъарасын осбы чIалагбышеенче гядаха ыхъа. Ман гыргын четинийвал'бы сувал`ни районбышхъа газ девхъайке водонбы. Гядхийни осбышын чIакIын мызарабы чIалагбышее джад кьуру хъы-хъес илѐзараъа ыхъа. Осбы гядхас аIхаIн адамеер гъавайкIан вухъа. Гоонехъинне кьуру хъыхъайн осбы сабарабы едаарше йыIкьаIл, ненбышхъайи аIмаIле, балканар вод манчыка сана гъаххъа ыхъа. Сана-санбышке гъеххъы аIмаIлершыкан, балканаршыкан осбы, ярмабы гъаххъан имаджийбы гъаъа ыхъа.

Юххъанни йыгъбышди са йыгъыл', гъаIмаIхуIб, осбы гядхас кьолйре гъамбазар вуIххъаI гивийгъал. Манбышди санкун до AIзиз, санкъуныд Юсуф ыхъа. ЯкIвбыд аляатIу, охъанасын гынейид торбеехъа кIейхъы, гынбы йаIххъыIлхъа хъигъеебачIе. ЧIалагеехъана йаIхъ лап хылийба вухъа. ЙаIхъ абкIыний летти гынбыше гынчин, шенчин ихтилетбы гъаъа. AIльгъааI-аIлгъааIйаIххъыIни суралхъа гъибхъырийинкъаI, AIзизе Юсуфыке хъийгIан. «Гаре, бирдан гъаIшде шалхъа гъабкIынни рышыни чIалага сѐ хъыгъайбхъее, гъу гъуджона гъаъас?» . Юсуфее аIхъаIна гъаъа джаваб хъеле гынкъус: «Гъуджон гъу эйгъен, нишилена гъу хъаIйкьаIн. Сѐ хъыгъайбхъее, къедженне йизди хы-

ледын якIв, зы манчыни лигеехъа ыIхыI, гъамаа джаб атдивкIалааъаста.

ГъаIмаIхуIд ихтилетбы гъаъа гынбы абкIын чIалагеехъа гъивийхъар. AIзизе эйгъе: «Дора шы осбы са джигеенче гядхас, санаб вухъес чIалага, хаIбна шас кьорху вобна. Юсуфее эйгъе: «А гара, дешын гынъяа вуччуд джад. Адамий ваке ыхъа, нишилена гъу хъаIйкьаIн, гъу са суралхъа гъоора, зынар шени суралхъа аIлгъааIс. Гынкъвее AIзизилхъа кIыры гиделе. AIзиз, чараа къабтIы, айкIан. Осбы гядаха гъала югра гиргъыл дешдий, AIзизикIле са гырай-гъаIшир къийхъе

гийггал. Гьаманче АІзизее гядахан осбыд гьуводхьур, гьарайбы хъооІни джигеихъа къадайхъван гьайкІанна. Гьиня гьинкъукІле къеджен, шена джуна гьамбаз быкырра хъоду, хъишщу-гъишщу, колеехъа вор кІеюрхъу. АІзизее экІда кумаг гъаъы, алхъарчу хъийгІан Юсуфыке: «Гъуджоона гаре вак`ыхъа, шаваана гъу гьини гъаІлалхъа хъаляъы. Юсуфее джаваб хъеле: «Гъасре гъу дегъе, шена гъу эйгъена сё залхъа хъыгъайбхъына. Зы вуччуд джад гъаъас гъаІсил дехъана, сёйин зы аххъы къелике коларшеехъа гъувор-

хъул`, гъивху абкІынна, зы гъавагъийда валхъа кІыры гъидёву».

МанчекъоІйирсанагъамбазар, аляатІу джон якІвбыд, сабкІыл йыІкъаІлхъа хивеехъа хъавайленбы. Хивыни инсанарше джоке хъийгІанан: «Гадебы, гъуджоона вушда сафарий, лап джытІаба джаб вухъаба, хаІтдабыне осбы гядхы?». Гьинбыше эйгъен: «Гъасрелан, шу масхара гьымаъа. Сёюн чини чІалагеенче шы хъыгъавъуйнбы. ГъаІмаІхуІд, мани сен, сёнани чІалагеехъа инсан джар ыІххъаІс аІхыІ деш.

Балугъчийнайи балугъна хабар

А. С. Пушкин

(Огийл`ын 3-ъэсди нумрее)

ГъайкІан къодже дерйагыскъа,
(кІаар хъувхъа хынак`на дер`йагъ)
ГийгІал гына къизилен балугъ хъойтІал,
Хъадайле гынгуусхъа балугъ, хийгІан:
«Гъиджон вас ыккан къаІста?»
Эгмышхъа, къоджее чис джаваб хъеле:
«РагыІм гъееъэ гъуІкумнан балугъ.
Мер йизда къарий къалмакъал гъааъа ворна.
Йиккан деш вор йидж йихъа дворянкІа,
Селлимна паччагъ вор йихъа йиккан.
Джаваб хъеле къизилени балугъын:
«Фыкыр гымааъа, гъогъра Аллагъни йаІххъеехъа.
Йеехъе! Йихъеста къарийке паччагъ.

Къодже къарийисхъа сийкІал.
Иляакка. Джуні оІгееъад илѐззыр ыІмааІратбы вод.
Утагъбышее ийкар, къарий джуна
Истолни йыІкъаІл паччагъ гийъыр.
Хидматааъа джес бояраар, дворянаар,
Хаариджийн чахырбы кІяъа.
Чиква сана ойхъан кІалетбы гъидкІырийн.
Джени ёкъ сурал`къаравулеер илѐбзыр,
Аххъы джони мыгал`якІвбы.
Къодже хаІркын илаккаджар аху.
Гоонер эгмышехъе къарийни къелбышеехъа
Эйгъе: «Салам, гыІрмаІтыкана паччагъ!
ГъаІшде йыгъын йикІ разыхъайнне?»
Илеека деш джухъа къарий.
Къаймышаъа илякка, улени оІгеенче
Къадахъван боярар, дворянар,
Аххъы быгъазыке агъарачче къодже.
Аккассе къаравулеерыб къадахван,
ЯкІвбышка хуру хъаъас кІылин джига аху.
Халкъыныд джуле аІхъаІнабы гъаъа:
«Лайикъ водун ыигъын, КъаІста аІваІм.
Манчыке вас дарс ихъесын;
«Йыгъна дешди хизакеехъа гимийъар»

Са уІлджум оІтмишеехье, кьоІдъэсын оІтмишеехье,
 Чилер гуджнара къарий баІчаІр хъеехье.
 Къаравулеер адамий хъотІалас йаІххыІл`яаџа,
 ТІалабаџы къодже хъарайле дёлесхџа,
 Эйгье, къоджейкІле къарее:
 «Гъоора, эгмышхье, балугъасхџа,
 Йиккан деш, йихџа селлимна паччагъна,
 Йикканна йихъес дерйагъбышда джар эйси,
 Ешемишеехье дерйагъее – Океанее,
 Къизилен балугъуд зас таІџби ыхъеджен,
 Гъуджоойе зассе увгъу, гъаман гъееџэ!»

ДаІхаІ къоджейке гъиччуд эгъес,
 ДаІхаІ джувабеехџа, джуваб хъелес.
 Гъойгъар къодже хъынанк`ни дерйагъысхџа,
 Къедже, дерйагъыл` угъа кІаарын тІуфан.
 Оза хъыхџа хъаІлакван далгъабы,
 ЫІхийхаІ чичис, вайылты хъидхъу.
 Гийгъал гъина хъойтІал къизилен балугъ,
 Хъадайле уІзмишхџа балугъ, хъийгъан:
 «Гъиджоона вас ыккан, къодже?»
 Чис къоджее эгмышхџа джаваб хъеле.
 «РаІгъыІм гъееџэ, гъуІкумыкан балугъ!
 Гъиджона зассе гъаџас, баІчаІр хъийхџа къарий,
 Йиккан деш вор гъина паччагъна йихъес,
 Йикканна эгйье йидж йихъес дерйагъбышда джар эйси»
 Ешемишийхъес дерйагъее – Океанее,
 Гъала гъунад джес таІџбе ыхъеджен,
 Йиджее гъуджойе увгъу, гъаманыд гъаџа.
 Гъиччуд итдейгъее балугъан:
 Хъ`инееџад са быІт` ийкараџа,
 АйкІан кІичІу кІорани дерйагъеехџа.
 ХаІпба вахтна дерйагъысана, джуваб гозет` гъаџа,
 Джуваб хъидяды, къодже айкІан къарийскџа,
 Аккани гъалее гийџыр джуна къарий,
 Джени ооІгееџабыб гъабкъырна текна.

Урумни мизейле йыхъ-сумылхџа саакІал гъавъуна – АбдураІгъым Дадашев.

ЦИТ`ТИЙ НАЦХУИР

ИлѣдкІул` кѣодкІулийн цІит`ыд,
КѣыІлид адкІын хабар дена.
Иляккас гѣаІсилид дехъайн,
КѣыІдим хѣады запІаз дена.
Гыргын чолбыд кѣаІраІ хѣедхъа,
КѣойкІал ыхъа, саѣас дехъа.
Истолуб, хавыд ыхъа,
КѣыІдим хѣадий фыкырее дехъа.
МыкІаал`ын, мыссывал`ын,
ГѣекІвийыд дешуд цІит`тын.
ЧикІлед ацІан гѣекІвас дехъе,
Агар вухъун кѣаІраІббахъее.
Джанее дешди такъатыка,
ГѣивийгІан ааІ нацхуІрысхъа.
«Дидей, гѣу зы кѣилмабачче,
Зал` оохъа са ѳргъан абче.
Мумкумхъее, одхъуний гѣеле,
Вахт хѣабайле, юххъан хѣеле».
Хабарчий кѣанмышоохъе деш:
«Гѣу юххъан гѣуджоона гѣаѣы? –
ХѣийгІан чике нацхуІрын, –
Гѣуджоона бес гѣаІшде гѣаѣас?»
«Гѣиняа, ѣишди сурабышик`,
ГѣоокІа вукІул` аливкуна,
Кар саѣас вахт идявхуна.
Быкырын ѣыгъ кѣыІлина гѣоокІа вухъа,
Кар саѣасда вахтыб девхъа».
«Гѣуджоо ыхъай ѣикІел` хѣалезъ,
ГивчІе авхъа са мыкІ гѣееѣа.

*Урусни мизейле ѣыхъ-сумылхъа саакІал гѣавъуна
АбдураІгъман УлуцІаІхий*

Хурун балабы

Мактабеехъа аалгъааІн хурун балабы,
Зас вушун гыргынбы гееб вуккананбы.
Шу воб йизди багъын раІйгъаІнбы, вардбы,
Шу къавджийнкъаІ айкІан йикІ`еедын дердбы.
Шу девхъее, гъайын дюн`йе кІабкІел илдякка,
Шу девхъее, гъайын дюн`йе сийкъал, илекка.
Багъалын хылепбыд, гъодкийн эбалхъа,
Ушахни вукІлел оо сийкІал моохалхъа.
Шу, йизын балабы, шу, йизын тІетІ`бы,
ТІетІ`бы дехъее, хъуІдооІ бул`булюн шечІбы.
Садджу хъаІдхъее вушун ихъеджын баІгъсбы,
Хъаледжын гъамбаше аІхъаІнайн сесбы.
ХъаІдхъийн оІгее хъавъу сана-санкъуле,
Дек`кяар бабабышле, дихбы дек`киле.
АцІан, шу ааІсынбы манбышлеб гыхъа,
Вухъее шу гъамбазаар китаббышыка.
Мактабеехъа аалгъааІн хурун балабы,
Зас вушун гыргынбы гееб вуккананбы.

Эхъа

Сувал`гивийъар мее, верыгъ хъаъабкІын,
Ил`яаке, нимеена чике эб абкІын.
СикІынна сувалхъа, сикІынна хааІхъаІ,
СикІынна чІийелни, окІалхъа кІябкІын.

Къувойхъар мыцбышее вардбы уфтанда,
Манчыниб даныл`оо чІаІраІна кІуда.
Булутбыд чІаІраІда, хааІнче къадайхъван,
МичІах хъихъессе чис хаахъа ааІс ыккан.

Нооца джад хайбышее шитІ`яар къаляджІу,
Водааки гъаІшде мее джаа къуІмаІ адкІу.
Садджу никІее деш вод са чылхычапар,
Сайыб къадаахъванан хурун ушахаар.
Хъабий фыкырее дехъе, едяарше сааъа,
КъуІмаІни тюлибыше джо гозет гъааъа.

Артезианын хь'ян

(Дек`кини ализни хаатирайс)

Иишди Сувагылеехъа къыІл геед пырада хъадайле. Анджах, гъава геоб пыраба вухъеейыб, чІийелна окІ гёбхъун хъоохъа деш. Юваарыд гъамбаше кІатылда ээхъе. Манбы, сасса пырани джигабышын юваар хь`инне, къурахын хъеххъваъа деш. Манчыхъаб чина сабаб воб: йишда хив хь`инел оо алявъуна хив воб. Са вахтал` гьин джига инсан илгъечІес даІхаІн сыхын чІалалаг ыхъа. Гьиняа-ъад чІалалагий чІоІгаІй аликкы ыхъа. Хъийгъа хивуни гъыІхъийъалла кІаналбы цІыцІаъийле хъийгъа, сикІылда хь`ян цІыцІахъа. Анджах гъаІшдед маІдхуІн маІгъаІллабы вод ки, чІийеехъа лапаткІа кІеччу мее, хь`ян хъыІгъааІ гийгъал. Хив хь`инел оова, мана къыІлина хъынакба воохъе. Манчыхъа горад, Урусатни шагъарбышее ешемишоохъе-ни сувагыл`быше джон ушахаар къыІлина хивеехъа къухооле. Гьиняа гъам манбышыс верыгъ хъивийхъар, гъамыд, лап джад пырадананкъаІ, вергъеле дигулеебхъес гьиняа ювааршын сыхын колгабы ээхъе. МаІгъаІллабышеейыб къелик авуб хъынакна окІ воохъе. Ушахаар гъам темизни окІал гываага, гъамыб, колгабышее чил къалябкІы, манбыше джон озурийбы гъатІаъа.

Гьини элесеб, гъамбаше хь`инне, меб Таджий бабайн невабы Урусат

тыле хивеехъа хъабайле. Адийи бабаб, невабышыле гуянмышоохъе, геоб шадбаний воб. МанбышыкІле Урусатыл` воохъен невабы сенее сайаІххъеений къоодже. КъыІл таа-мыхъа мее, невабы абкІын, меб адий-йи баба цІияалааъанбыний.

Нооца увгьинний ки, Сувагыл`на хив хь`инел оо алявъуна хив воб. Манчыхъа горад, гьини хивее хиледже артезианбышын былахбы вод. Мани былахбышыле хаІм-йыгъ гучна кышшеда, уюттун, мык хь`иннен хь`ян гёдацце ээхъе. Гьини артезианбышда цІепбийна бабайни хаани делес уІвхуІна вухъа. Баба, эгъес ээхъе ки, кІыл`валиле джар мани хь`инел оо хаІр хъыхъа. Хъийгъа гъар хаани маІгъаІллеехъа хь`янбы цІыцІаъэайыд, бабайн артезианын хь`ян илөгъан вардеш гъалад ахвийнний. Мана гъар йыгъыс къаб аляатІу артезианыхъа хь`инес гъайкІаннаний. КъыІлина невабы Урусатыле хъабы мее, манкъуна иш хиледже сибыкний хъоохъе. Манке дегъе мана хь`инехъа гъайкІан дешдий. Хь`ян ал`лес артезианыхъа манкъвее невабыний къухооле. Таджий бабайхъа йыгІыре неваний вор. Ушахаарыб гъавасыка сана диднейс хь`ян ал`лес гъавайкІананбыний. Чунки манбышыс джосуб хаанче хъигъеебчІы, хь`янбышеехъа

кӀеобчесний вуккан. Артезианыле манбы мыса джаб кӀуруба хӀабайленбы дешдий.

ГӀамбашийн хӀ`инне, меб са йыгӀыл` Таджий бабее ушахаар бутӀулкӀаб гӀуву, джус хӀ`инехӀа кӀухооле. Ушахаарыб гӀавасыка сана, сана-санкӀуле оӀгийл хӀоохӀе, артезианылхӀа кӀадаахъван. Хиледже вахтна ушахаар былахыл` хӀ`янбышка гӀываагӀы, бутӀулкӀеехӀа хӀ`яныд аххӀы, хаахӀа сивийкӀал.

ХӀодкуйн увгӀее, артезиан бабайни хаас ман меейыб делес дешданий. КӀыӀлийн йыгӀыд, гӀамбаше хӀ`инне, мани йыгӀыл` геед пырааний вод. Ушахааршынийи вергӀени аӀрее садджу са бутӀулкӀа хӀ`иненаний воб. ЙыгӀни ушахни оӀгее са бутӀулкӀайн хӀ`ян вуччуд дешдан карний вод. ЦӀетда ушахааршыни энке кӀинункӀус хӀ`ян ыккийкын. ХаӀрна йичее, манкӀуни аӀмаӀбышле хӀаӀркын, экба шуше кӀинни йичейсхӀа хӀооле-на. ХӀыйгӀа хӀ`ян гадейс ыккийкын. ХӀ`инен сикӀынийныд гадее илӀдгӀу. Ушахаарше нубатыка сана хӀ`ян илӀдгӀу кӀатӀаӀан. Пыралыни оӀгее манбышыс йикӀ`ел гӀийхан ки, хӀ`ян джо бабайсний ыккекка. Сайыб манбышыкӀле хаасхӀа гӀибхӀырийнкӀаӀ кӀооджена ки, джо бабайс вуккеккана хӀ`инена бутӀулкӀа кӀаӀраӀуб. Ушахаар гӀуджооме гӀаӀас аахванбы. МаӀгӀаӀллее серинин хӀ`яннана былах вобнаний. БутӀулкӀа маайыб хӀ`инека гӀацӀяаӀас вухӀесданий. Анджах дарвазайле кӀаӀраӀни бутӀулкӀайка сана эӀбчӀий бабайкӀле кӀеджева, манбы пӀланбы кӀяӀа гӀивийгӀал. Ахыр ушахааршыни энке хаӀрни ичийни фыкыреехӀа, диварыле кӀоркӀул, бутӀулкӀа маӀгӀаӀллеени былахни хӀ`инека гӀацӀявӀий хӀадайле. МанкӀвее маӀхуӀдыд гӀаӀан.

ХаӀрна ичийва увгӀийнкӀаӀ, мана ешесыр геер хаӀрна дешдий. Мана ушахааршыни аӀреений энке хаӀрна ворна. Ахыр мана, гееб хаӀбни аӀкӀуӀбаӀйка сана, диварыле маӀгӀаӀллекхӀа кӀеекӀвална. БутӀулкӀа хӀ`инека гӀацӀявӀу, мана мер диварыле, меб са ман меени аӀкӀуӀбаӀйка сана, кучеехӀа кӀеекӀвал. АӀкӀуӀбаӀ вухӀеейыб, гӀаӀше медын дехӀее, манбышхӀа хӀ`инека гӀявцӀуна бутӀулкӀа вобнаний. ГӀаӀше дегӀе юзиагӀба манбышыссе дарвазайле маӀгӀаӀллекхӀа эӀбчӀес вааӀхаӀсынбыний.

Дарваза одху, ушахааршын тӀаратӀ маӀгӀаӀллеехӀа эчӀе. Манбы, баба маӀгӀаӀллее кӀидеджу, хаахӀа илхӀеебачӀе. Иляаканбы, Таджий баба айванее севканмышхӀавур. Невабы хӀ`инени бутӀулкӀайка сана кӀавджу, джунни саягӀыл` аӀхӀаӀнад гӀаӀы, баба манбышыс дацӀбы гӀаӀа гӀийгӀал. ХӀыйгӀа джус ыкканни артезианни хӀ`инеке дадмышхӀесва энке хаӀрни невассе бутӀулкӀа алябатӀана. Са сюпӀний гӀаӀы, бабее бутулкӀа гӀалеке джурааӀана. ГиргӀылна мер, джунни саягӀыл`, гап-гапыл` саӀвхуӀ, аӀхӀаӀна гӀаӀа. МанкӀвее эйгӀен:

– Вай, шейтӀанаар, шос бабане алдамышаӀас ыккан. АцӀанне, бабее ман хӀ`ян ушахийвалике джад илӀгӀан вод. ГӀин артезианын хӀ`ян дешуд. ГӀин йишди маӀгӀаӀллайни былахын хӀ`яну.

Ушахаарше, маджбуреебхӀа, гыргын хӀодкуйн бабайс юшан гӀаӀан. Манбы, бабайкӀле акаран джад, мыкӀан хӀ`ян маӀгӀаӀллайни былахын ыхӀай ненчена ацӀахӀава, маттувха аахва. ДегӀе манбышыссе нооцийле джад гуджука аххӀийн аӀхӀаӀнабы аххӀас аӀхаӀ деш. Бабайн хаӀдын айван невабышди июттунни аӀхӀаӀнабышка сана гӀяцӀен.

Низалий Гаинджаивий

КЪАІСДИ МУІРШИДНАЙИ МУІРИДНА ХАБАР

(«Сирбышда Хазна» поъэзмеенче са парче)

Са йыгъыл` къаІсда заагъид чолун йаІххтыІлхъа хтыІгъааІ,
Къоджейн ёкъ сура аххъы, муІридяарний хъигъна ааІ.
Гыргынбыше эйгъенний: джо дюн`йе вод таргыгъы.
Манбы силийс уІвхаІсва, къоджее са куляк гъагъы.
Гъамбазар гъеебхы абкІын, хъадиин кар аІлаІдаІххъаІ,
Садджу джука са аху гъини тоознани йаІххъаІ.
ХъидгІын гъагъа манкъуке къаІсынкъвее: «Бала, са гъу,
Гыргынбы абкІынийнкъаІ, нягъа бес зака аху?»
МуІридее эйгъе джукІле: «ЙикІее воб йыгъна джига,
Йыгъни къелни тоозее вод таджнан кал`ле, гъам лига.
Кулякынне зы ары, мер чика алихас хааІ?
Нени джад кулякыссе зы ваке къайшес даІхаІ.
Джус пай гозет гъаагъана айкІан, гъибхъыр мее мана,
Мыцее гирхъу хъарына, мер мыцын аляртІуна.
Тооз гуджнада илхъечІу менни джигеехъа кІийгъар,
Тооз хъ`инне сибыкынбы са джигеегъаб гидвийгъар.
Яваш-явашба сува, маІгъкамоохъева мана,
Чише са джига авхъу, илѳозар асырбына.
Вушуйи йаІхъ къалербчы, цІыцІахъе бынагъ гъаагъас,
Гъин йыІкыІн юк йыІкъаІл оо вуджее текда цІыцІагъас.
Хамра мехъе, ихъеджын джанал` заагъидын палтар,
Гъувохъре джанале юк, аІмаІле дешхъее агар.¹
Улеенче къавджес раІгъыІм, агар гъу биджра дехъее,
Гъиваджесда Аллагъее, балѳа делес хъидѳохъе.²
Гыранни палтареегъар заагъид ыхъана са кас,

2 Мебымбышда эб илѳбгъу, напсас, вар-девлетис, шоІгъраІтыс есир вухъайни инсанарше джолхъа геед халдын юк аляатІа, ва манчыни йыІкъваІл`ык авуб чокмушоохъенбы. АаІрыІф ва мерд инсанар маІдхуІни юкук авхъа эѳбачІе деш, халкыс хидмат гъавгъий гыргынчиле оохъа аххъаххъа.

3 Агар гъу къасдын джаб акъвал` гъидѳагу, гъаІкІебаб йикІеенче диныс, халкыс хидмат гъаагъахъее, йыгъни улепбыше йикІеена раІгъыІм гъаагъасда. Ва Аллагъее вагъыд йикІес сикІы гъелесын.

Садджу чѐмче гъавъуна Силейман паччагъ ахвас.³
 ХаІмдийни зулматеехъа къизил дагъаъана шам,
 Манаб са заагъид вобна, чика ачух хъоохъе хаІм.⁴
 Заагъидна кыймат аІлхъааІ чахырнани падвалее,
 Харабее хазна вухъее, гыранын дехъе чиле.⁵
 Низамий безенмишхъее, хъыІмаІйкъаІн, ихъе архайн,
 Гъини заагъидин гъунейр дигул` гъаъа зархарайн.⁶

4 Увгъийбышхъа гора, геер варры ва хаІбна гъоІкумнани Силейман паччагъыс чѐмчѐбы гъаъий хаІд хъехъе ва чини пылыка сана манкъвее джус лезимын харджийбы оІдемишыгы.

5 Шамыни ад хъайын пилте гѐдхъан, маныд ки, заагъидни палтарык акарада. Къырагъылхъа ойтІалан къышшын дамджебы – чин къизилбы. Шам, заагъидее хъинне сес дена къизил битІалаъа гѐбхъанна, джан нурылхъа сакІал гъаъы, хъобкийни йаІххъыІс къурбан гъеле.

6 Чахырбы илѐгъани пІадвалее заагъид, харабеена хазна хъинне вор. ЧуІнки мани пІадвалее гыргынбы маІгнаІвийят харабхъайн, позмушеебхъайн, йаІххъыІле хъигъеебчІийн инсанар воб. Заагъидме джуни сабырыка сана, напс аххъас аІхийка сана манбышди гыргынкъуле гыранра, ахтыра вор.

7 Шааирее эйген ки, джуни танал гыранын зархара ихъеейыд, вуджеейыб заагъидна йаІхъ авхъу воб, йаІъни вудж кІинни тикайсыр разехъена адамий вор, йикГее хаІдынчылхъа напс дешын.

Урусни мизеле йыхъ-сумылхъа саакІал гъавъуна – Валегъ Гъамзат

УГЪУРХЪЕН, ЧООРИЙ

Мед цувыл` хъады. Дарсан сен гид-гъылийни къомале джаб гъава харабо-охъена. Быкырни вуза гёгъийбы гёгъу. Сентябрьле хъийгъа хъабыйни октябры-ныд вуччуд югун ады деш. Са гъвулеб ноябрь хъаваалес. Мед мыкIаалбы гигъалас. Зербы мед къуIмаIни йицIабышеехъа аъас гядкIвас. Ахырийни вахтбышыл` Чоорий шы дена лап дарыхмышувхъананий. КъыIлийни аIрее мана сикIылбаб хаIбний хъувхъа. ГъаIшде мана не шена кIинна кыка, нейыб хаIб хъувхъана дана дешдий воб, гъаIшде манчыке быкырна, битмишна богъаний хъувхъа. Хъодкуйн увгъее, меб манчыс, шенкийле вардеш гъаIийн хъ`инне, меб шака сана гываагасний вуккан. Анджах, гъаIйыф ки, ушахаар ман мее гуджнаба чакIы хъоохъе деш. Шас гачбышка сана зиян гыдиягасди мее, Чоорий шака сана аIгътиятыка сананий гываага.

Чоорийхъа гъаIшде маIбхуIна гуджний воб ки, шы гыргын кучейн ушахаар сабейыб, мана шале гъамувхъесданий. Манчыке гъаIшде хаIбна богъаний хъувхъа, анджах мана йишди мее гъаIшдеб шена йишда кIинна, аIхъаIнабы хъалягъана гъамбаз кыка хъ`иннеений авху воб.

Цувыл` хъады мее, йишди йикIее гъамбазни мее хъаIбкъыIнийн дегъе кIораба чис джига авхъаахъа гибгъыл. ШакIле ацIанний ки, зербы хааъад чурунни мее ва никнени мее гывадже.

ШакIле ман карыд ацIанний ки, йишда Чоорийиб манчыле гывхас деш. Анджах шас манчылхъа наIхуIб джаб инанмышеебхъес вуккан дешдий. Дек`, шас писда мехъеджынва, мана гидевкIу, масса гевлесди къараареехъа хъарайле. Ва шы мактабеенанкъаI, манкъвее йишда аIзизна Чоорий джонгабы илешшенбышыс масса гьооле.

Йишди дердехъа сан-гъыIсаб дешыний. Быкырни йыгъее шы, цимис хъеебхъа, хыл` одхъанни каралхъа гьодку деш. Шы сикIылба саакит гъаагасди мее, эмее шас кIинна са кучук подаркIа гьооле. Хъийгъа ЛайкIа (Шы манчылхъа ман ду гиххъы) шас гееб вафаакана ва марахыкана гъамбаз вухъа. Ман карбы хъийгъа ыхъайнбы вод. Анджах манке йишди фыкырее, зикырее садджу йишда гъамбаз Чоорийний воб ...Угъурхъен, Чоорий!

Шас гъу мыса джаб йикI`ел гывханас деш.

Кылина Болвааланан Джига

Нядий Шалбуздагъни кьома акваа гъаа кьаджыраарше,
Нядий мукъаддас нукънелен кӀын гъаа вод инсанаарше,
Девайн карван хъ`инне булут маа лагарни хааӀ вод аӀйхаӀр,
БаӀмбаӀк хъ`иннеен чин къанатбы къайебышыс хъидхьыр, гыйхваӀр.
Мааъад хъ`янбы алеедхы ааӀ денизеехъа, къавгъу къанат,
Диригбы, багъбы, чолбыше инсанааршыс гъаа хидмат.
Хивааршыни алидкӀырни джыгъырбышее ийкар куляк,
Ухыйхъан балкан, аӀмаӀле, гъар сура вод хъыхъа хъынак`.
Зумруд окӀбышылхъа ишыгъ сюзмишехъе дженнетеенче,
КъалядкӀуйни хивааршылхъа чамра аӀлхъааӀ воб дереенче.
АӀйне хъ`иннеени чийбыше нергизбышын гъойгъал акъва,
ЧӀалагбыше нафас гъеле, къизил хъ`инне сукбы къекӀва.
Ваз хъигъевчӀу, нурееъад вод сувабышын гъар долама,
ГъекӀва цӀит`дӀар, гъам булбуляар, къутӀоокӀал воб джырджырама.
АӀждагъа меен къаӀсын юваар хъынакдауд, тӀеле къавгъу,
Дербентни къалайке алла хаӀйбышеехъа джан вод авгъу.
Чобанаарше джон сюрубы дерабышке алла къайккы,
Алхъавгъу вод ейлягъылхъа, тӀетӀ, окӀееъад йиджбы айккы.
МичӀеедийни тӀетӀ, окӀбыше гъиняа йикӀес рыӀгъ, джан гъеле,
Чин са нафас хъидхъырийкум, аджыбышын кӀӀяйкӀан тӀеле.
СуӀпгъ къоха вод, вергъен ишыгъ гъала ихъее тӀетӀее-тӀурее,
Емишбы гъидхъырна дера аӀваӀйхаӀр воб чини нурее.
Гееб ахтыба гъоокӀу дадал, ашкар гъаа зулматын сирр,
Ахырийни хааъаб кӀаӀбхъыӀ хаӀмдийле гӅбхъанна базир.
УӀчӀуӀд хъыхъа гъин табийъат игит, джомард инсаныка,
Хъодкийн джуваб, темизин йикӀГ, иший заӀгъмаӀт вобна джока.
Гъаарын са миллетин ушах; хъыт`хъалеехъа хъабы оочӀе,
Къаджы джон гъин уют-муӀгъуӀббаӀт, пахылаарше пишни гечӀе.
Гъайын джига МаӀгъаӀммаӀдни суранбышда вобна Ватан,
Аваалийле шахъа вухъа са дибнана Албанистан!
Шалбуздагъыл` кокси гъацӀы алябтӀы азадийваала,
Таамааъа зы таӀрыӀф гъавъий Юждагъыл` кыӀлна болваала.
Нур гааӀни хаӀйбышыл` оогъа фыкыр, хияалбы зы хъыккы,
Ватанылхъа джан айгъе вод, бынагъбышын юк зы гиккы.
Мурад аӀрзуйка, шитӀГ хъувхъа, илийкӀар вод гыргын джагъан:
Дек`кини торпагъыл` ооъад, джан хъидийккын, гъаъас къурбан.

Урусни мизейле йыхъӀсумылхъа саакӀал гъавъуна –
Валегъ Гъамзат.

ГьаІрфбы – **Хь, Хъ, Ц, ЦІ.**

Хь

ВаІкьаІйн **хь**ыл'-**хь**ырыс гьаьы,
Хьабы **хь**ошщехьа саьы.
 АбкІынна у**хь**ий**хь**анас,
Хьурайи **хь**ый о**хь**анас.
Хьане дешди **хь**аныка,
Хь'ян аляатІас дехь'ева,
 Дамайлхьа йидж вуІххьаІнкьаІ,
 АлябтІы хыле вех**хь**а.

Хь'ебыд вод **хь**'ебцІал'ын **хь**'еб,
Хь'ебыд дена **хь**'ебцІал' дехье.
 ЙицІыд кьатна хад хьеьэ,
Хь'ебыдыке **хь**'ебцІал' хьехье.

Хъ

ХьаІлаб **хь**увхьа са **хь**аІнан,
ХьыркьыІмаІге ав**хь**аа**хь**а.
ХьыркьыІмаІге **хь**идаІбкьыІн ,
ХьаІлламышоохье чил**хь**а:
 –**Хь**увура зак' **хь**умоотІа, –
 Гьавьу **хь**аІналхьа гьарай. –
 Ня**хь**а ихьее **хь**уш гьыІхее,
Хьовас **хь**ивхьарас **хь**оІрай.

Ц

Цувыл' хьады, мы**ц**бы аьы,
 Роо**ц** хьинне юв ыІгъвийкар.
Цыкьийн **ци**ций балабышка,
 Ювел гьаьа тан**ц**, макІаар.

ЦІ

Цабылена плав югба,
 Йыкь ил'ёогье **ц**Іарнана.
Цеьэна няк, тІымылена **ц**Іе**ц**І,
 Дарман вобна джанана.

Алифба

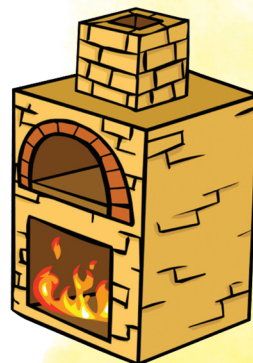

Тапмаджыбы

Гагъ абайле югна хабар,
Гагъыб гъааъа йикГек` къабар.
Не йидж дена иш идякІан,
АйкІананбы чилхъа тІубаар.

Ёкъубле хоче,
ГІалехъа оочІе.
Чин абына пай,
Силийка гёочІе.

Осана будкІа,
Чихъа вод акка.
Гъамбаше аахъа,
ИдёочІе ахъа.

Шахъа вод ахтын даха,
ХаІм-йыгъ кал`лейл оо ахва.
Далдайк` авуб вухъеейыб,
Гёгъий, долу йишди хаа.

ХъадийнкъаІ кыІдим мыкІан,
Меб шы чилхъа авайкІан.
Нимее чисхъа абкІынее,
ТІуб джаб хъоотІас хъаІвайкыІн.

Лачын

4/2022

июль – август

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:

Агентство информации и печати
Республики Дагестан.

Регистрационный номер

серия ПИ №ТУ05-00413 от 22.04.2019 г.
выдан управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.

Издается с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор

М.М. Ахмедов

Редколлегия:

В. Гамзаев (редактор)
Ш. Бабаева
А. Дадашев
А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
Х. Назирова
Аб. Омаров
К. Омаханов
К. Шамхалов

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера З. Даганов

Формат 60x84 $\frac{1}{8}$.

Бумага офсетная.

Уч. изд. л. 2,8.

Уч. печ. лист 3,26.

Выход в свет 27.07.2022 г.

Тираж 269 экз.

Заказ №1263.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель:

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских литературных журналов
«Соколёнок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Цахурский язык.

Индекс: на год – 78438,
на полугодие – ПМ996.

Цена свободная

